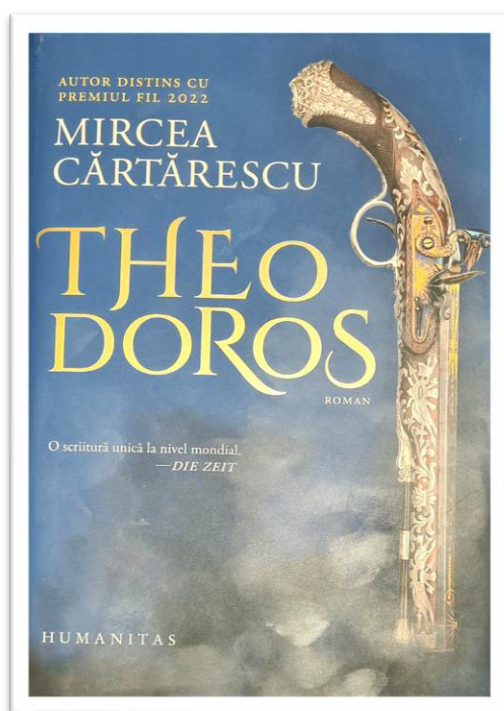

Mircea CĂRTĂRESCU, *Theodoros*, Editura Humanitas, București, 2022, ISBN 978-973-50-7724-2, 632 p.

Anul 1868, în Etiopia, marchează sfârșitul domniei regelui Tewodros II, odată cu pierderea cetății Magdala în fața comandantului Majestății Sale, Regina Engliterrei. Tewodros II, negusul care întrerupsese dinastia lui Solomon în Etiopia, se sinucisese în ziua capitulării folosindu-se de pistoalele pe care le primise cândva chiar de la regina Victoria. Cam acesta este punctul de pornire al romanului *Theodoros*, ultima carte semnată de Mircea Cărtărescu, publicată în 2022, la editura Humanitas. Folosind o tehnică narativă specifică romanului istoric,

Cărtărescu introduce cititorul în mijlocul unei povești (cum altfel?!) incredibile care, printr-o înlănțuire complicată de analepse și prolepse, spune povestea măririi și decăderii unui rege născut sub „o cruce de voinic”.

Scrisă cu scopul declarat de a confunda „faptele cu poveștile”, cartea reprezintă o provocare pentru cititorul contemporan, căruia încă din *motto* i se adresează întrebarea Apocalipsei: „Cine este vrednic să deschidă cartea și să-i rupă pecetele?”

Pe numele său oficial, Tewodros II, *Rege al Regilor și Împărat al Împăraților, cuceritor al tribului lui Iuda, Soțul Etiopiei și logodnicul Ierusalimului*, este la origine un valah crescut la curtea boierului Tachi Ghica. Născut în iarna aspră a anului 1818, dintr-o mamă grecoaică și un tată oltean, Tudor alias Theodoros/Tewodros/Todoraki se deprinde încă de copil cu apucăturile dominante ale fanarioților care își răspândeau pe atunci influența de la Țarigrad și până în Balcani. Întregul destin al valahului pare să fi fost stăpânit de morbul ambiției, moștenit atât din sângele mamei

(grecoaică crescută în Fanar), cât și din cel al tatălui (fiu de dregător din Banat), istoria consemnând ca primă vocabulă rostită de Todoraki puternicul cuvânt *vreau* (*vleau* în limba bebelușească). Istoria protagonistului născut ca „om al sângeului” se suprapune peste existența dublului său, Kassa Haile Giorgis, care în aceeași zi de 4 februarie 1818 se născuse într-un alt capăt de lume, pentru a-i deveni frate de cruce.

Tudor cunoaște în viața sa zbuțuită personalitățile marcante ale vremii. Este, rând pe rând, lotru în gruparea lui Iancu Jianu, pandur al lui Alexandru Ipsilanti, pirat și palicar pe mările sudului, spaima Arhipelagului și a Levantului. În 1827 cunoscut un student întârziat, pe numele său Petrache Poenaru, care fusese și el pandur în armata aliată cu Eteria lui Ipsilanti.

Înzestrat cu o precocitate uimitoare, Tudor învățase „ca apa” încă de la trei ani, atât limba greacă, cât și valaha. Fiind o fire sălbatică, copilul Todoraki a crescut ca un zavragiu, lunatic și dezmățat, fiind mai degrabă „un drac” decât un copil, după cum însuși tatăl său, Gligorie, îl numea. Mama lui, Sofiana, îl crescuse în atmosfera legendelor grecești, iar el își potolise setea de cunoaștere citind epopeile luate pe furiș din biblioteca impresionantă a boierului Tachi. Influențat atât de *Esopia*, cât și de *Odiseea*, dar și de „necrezutele isprăvi ale lui Tilu Buhoglindă cel șugubăț” sau de povestea de viață a marelui Alixandru, Tudor își mărturisise că

„dacă ar fi fost întrebat de Dumnezeu ce binefaceri ar dori din mâna sa, n-ar fi cerut niciodată ca Solomon înțelepciune și pricepere [...], ci să fie împărat și să aibă putere fără de margini, ca să pună belgiuc în nasul dușmanilor.”

Tot din cărțile citite, reținuse de la înțeleptul Diomedea că este numit tâlhar cel care, având puțini oameni, scurtează capetele celorlalți și este numit împărat cel care face aceeași nelegiuire, având însă oști multe.

Romanul dialoghează parodic cu textul biblic, aducând prin gura protagonistului numeroase amendamente Cărții Sfinte. Neliniștile curiosului Tudor sunt mari și inabordabile. Adesea, copil fiind, se întreba ce putere o fi credința din moment ce mama îi citise că

„dacă ai credință doar cât un bob de muștar, poți spune smochinului să se sădească-n mare, și el iese din rădăcini și zboară cu frunzele tremurând peste munți și văi și ravine și ajunge la tărmlul pietros al mării [...] și-și înfige zecile, sutele lui de rădăcinițe rănite și crude în carnea gelatinoasă a valurilor și, se prinde acolo, un smochin în mijlocul mării.”

Gândul măririi îl lua în stăpânire după fiecare poveste a mamei, făcându-l să-și dorească multă credință „cât o baniță” ca să poată opri soarele și luna de pe cer. Ajungea în cele din urmă să se întrebe dacă nu cumva credința și voința sunt una și aceeași.

Scrisă într-un stil complicat și adeseori greoi, cartea lui Mircea Cărtărescu amestecă povești și pilde din *Biblie* cu legende ale cărții sfinte etiopiene *Kebra Nagast*, dar și cu fapte reale din epoci istorice diferite, încercând să redea dintr-o perspectivă surprinzătoare, cea a lui Theodoros însuși, istoria devenirii unui împărat.

Înclusă în categoria operelor de ficțiune, ultima carte publicată de Mircea Cărtărescu, la finele anului 2022, va fi în mod sigur interesantă pentru adepții speciei romanului, dar mai ales pentru iubitorii scriiturii cărtăresciene, care vor pătrunde în istoria contrafactuală, ficțională, mitică și arhetipală a împăratului Tewodros II al Etiopiei.

Mihaela RUSU,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați